

7. Karina Bortun, Veronika Chekaliuk, Odarka Kravchenko, Iryna Soroka, Adila Asadova Yagub Detection of Typical Aggressive Lexical Markers through Authorisation of Publicistic Texts. *Forum for Linguistic Studies*. 2024. 6(6): 172–183. DOI: <https://doi.org/10.30564/fls.v6i6.7051>

Кіндзерська Анастасія Геннадіївна,

курсант факультету забезпечення оперативно-службової діяльності Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького

Науковий керівник:

Шумовецька Світлана Павлівна,

доцент кафедри психології, педагогіки та соціально-економічних дисциплін Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, доктор педагогічних наук, професор

МОВНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ

Мовна політика України в умовах війни стала однією з ключових складових державної гуманітарної та правової стратегії. Повномасштабне вторгнення російської федерації у 2022 році посилило важливість мовної ідентичності, національної безпеки та комунікаційної єдності суспільства. Від початку воєнного стану українську мову всі українці почали сприймати не лише як офіційний інструмент державного управління, але насамперед як символ спротиву агресії, приналежності до українського суспільства та інформаційної стійкості. Указ Президента України про запровадження воєнного стану від 24 лютого 2022 року визначив нові умови

функціонування правової системи, у тому числі й у сфері мовної політики [3].

Нормативною основою сучасної мовної політики залишається Закон України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» (№2704-VIII), ухвалений 25 квітня 2019 року [1]. Цей документ закріпив статус української мови як єдиної державної, визначив правила її використання в органах влади, освіті, медіа, сфері послуг, рекламі, транспорті та інших галузях. В умовах війни норми цього закону набули особливого значення, адже мова стала засобом правового упорядкування комунікації у військовій, інформаційній та соціальній сферах. Експертна оцінка Венеційської комісії засвідчила, що українське мовне законодавство загалом відповідає міжнародним стандартам, проте потребує уточнення окремих положень для гармонізації з нормами захисту прав меншин [2].

Під час воєнного стану держава посилила роль української мови у сфері безпеки та оборони. В офіційних комунікаціях Збройних сил України, у військових навчальних закладах і під час міжвідомчої взаємодії застосування державної мови є обов'язковим. Це не лише юридична вимога, а й практичний чинник підвищення ефективності командування та зменшення ризиків непорозумінь. Згідно з аналітичними матеріалами ООН, саме узгодженість мовної політики з політикою безпеки сприяє підвищенню обороноздатності держави та її інформаційної стійкості [1].

Одним із найпомітніших кроків останніх років стало поетапне введення нових статей мовного закону у 2023–2024 роках. Зокрема 16 липня 2024 року набули чинності норми, які розширили сферу застосування української мови у друкованих ЗМІ, рекламі та публічних сервісах [4]. Це дозволило зміцнити український інформаційний простір і протидіяти російській пропаганді, але водночас поставило перед державою завдання

забезпечення балансу між захистом державної мови та дотриманням прав національних меншин. Щодо цього Рада Європи наголосила на важливості поєднання мовної політики з міжнародними принципами культурного розмаїття та недискримінації [5].

Варто зазначити, що українська держава активно використовує правові інструменти для популяризації мови у сферах освіти та культури навіть під час війни. Впроваджуються онлайн-програми для внутрішньо переміщених осіб, мовні курси для військовослужбовців, а також програми підтримки українськомовного контенту в медіа. Такі заходи демонструють, що мовна політика не обмежується адміністративним контролем, а має на меті формування свідомого мовного середовища, у якому українська мова виконує роль об'єднавчого чинника.

Після завершення воєнного стану необхідне подальше вдосконалення правового регулювання мовної політики. Серед перспективних напрямів можна виокремити підготовку єдиних методичних рекомендацій для органів влади щодо застосування мовних норм у публічному адмініструванні, вдосконалення механізмів контролю та відповідальності з урахуванням правових гарантій для національних меншин, а також розширення міжнародної співпраці у сфері мовного права. Венеційська комісія у своєму звіті 2023 року підкреслила необхідність адаптації українського законодавства до європейських стандартів з урахуванням гуманітарних наслідків війни [2].

Отже, мовна політика України в умовах війни стала одним із визначальних чинників державного відродження та консолідації суспільства. Українська мова, закріплена законодавчо та підтримана практичними діями, виконує роль не лише символу національної єдності, а й ефективного інструмента правового, освітнього та інформаційного захисту. Подальше спрямування мовної політики після війни має бути зорієнтоване

на формування стійкої демократичної держави, заснованої на повазі до права, культури та мови.

Список використаних джерел

1. Організація Об'єднаних Націй. Аналітична записка щодо Закону України «Про забезпечення функціонування української мови як державної». 2019. URL: <https://ukraine.un.org/sites/default/files/2020-07/2019.09.11%20-%20Analytical%20Note%20-%20Language%20Law%20ENG.pdf> (дата звернення: 10.10.2025 р.)

2. Венеційська комісія. Закон України «Про забезпечення функціонування української мови як державної»: Висновки та пояснювальні документи (2019–2023 рр.). Рада Європи, Страсбург, 2023. URL: [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD\(2023\)021-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD(2023)021-e) (дата звернення: 10.10.2025 р.)

3. Президент України. Указ про запровадження воєнного стану в Україні від 24 лютого 2022 року. Офіційне інтернет-представництво Президента України. URL: <https://www.president.gov.ua/en/news/prezident-pidpisav-ukaz-pro-zaprovadzhennya-voynenogo-stanu-73109> (дата звернення: 10.10.2025 р.)

4. Human Rights Research Foundation. Закон про українську мову: нова стаття набирає чинності 16 липня 2024 року. 24 червня 2024 р. URL: <https://hhrf.org/2024/06/24/ukrainian-language-law-new-article-takes-effect-on-july-16/> (дата звернення: 10.10.2025 р.)

5. Рада Європи. Захист національних меншин і мов в Україні. Київське представництво Ради Європи, 2024. URL: <https://www.coe.int/en/web/kyiv/national-minorities>.